

२ - छापामा जनजाति

लिम्बुवान राष्ट्रिय मुक्ति मोर्चाको अन्तरिम घोषणा- पत्र, २०५७

नेपाल प्राकृतिक छटाले भरिपूर्ण विश्वको एक सुन्दर मुलुक हो। यो बहुजनजाति (Multi Nationalities), बहुजाति (Multi Caste), बहुभाषी (Multi Lingual) र बहुधार्मिक (Multi Religious) र बहुसांस्कृतिक (Multi Cultural) विविधताले भरिएको अर्धसामन्ती तथा अर्धऔपनिवेशिक मुलुक हो। यो आर्य, मंगोल र अष्ट्रोद्रविड मूलका प्रजातिहरुको संगम थलोको रूपमा रहेको छ। आर्य, प्रजाति अन्तर्गत पहाड र तराईका कैयौं जात तथा उपजातहरु पूर्वमेचिदेखि पश्चिम महाकालीसम्म छरिएर बसोवास गरिरहेका छन् भने गैर आर्य मूलका २० भन्दा बढी आदिवासी जनजातिहरुको पनि हिमाल, पहाड र तराई आदि सबै क्षेत्रमा बसोवास रहेको छ। पूर्वी पहाडमा राई, लिम्बू, लेप्चा, शेर्पा, सुनुवार मध्यपहाडमा तामाङ उपत्यकामा नेवार, पश्चिम पहाडमा गुरुङ, मगर, थाकाली, छत्तेल पश्चिम तराई र भित्री मध्येशमा थारु, पूर्वी तराईमा धिमाल, राजवंशी, गनगाई, मैचे आदिले बसोवास गरेका छन् भने भित्री मध्येशमा माझी, दराई, कुमाल, राउटे, राजी, दनुवार आदिको बसोवास रहेको छ।

भाषिक दृष्टिकोणबाट भोटवर्मेली, भारोपेली र अष्ट्रोद्रविड भाषा परिवार अन्तर्गत विभिन्न जातजातिका करीब ७० भन्दा बढी भाषाहरु जीवित अवस्थामा रहेका छन्। धार्मिक रूपले यहाँ बौद्ध, हिन्दू, इसाई, मुसलमान र किराँत धर्म आदि धर्मालम्बीहरु बसोवास गर्दछन्। त्यसैले नेपाल एउटा जाति एउटा भाषा एउटा धर्म र एउटा संस्कृति भएको एक जातीय राष्ट्र नभएर बहुजातीय र बहुराष्ट्रिय मुलुक हो।

हिन्दू वर्ण व्यवस्थाभित्र नपर्ने गुरुङ, राई, मगर, तामाङ आदि आदिवासी जनजाति जस्तै लिम्बू जाति पनि एक आदिवासी जनजाति हो। नेपालको इतिहासमा र नेपालमा पाइने विभिन्न जात जातिहरुको पुराना वंशावलीहरुमा लिच्छविहरुको प्रवेश भन्दा पहिले काठमाडौंमा किराँतीहरुको राज्य थियो भन्ने उल्लेख पाइन्छ। नेपालमा बसोवास गर्ने जातिहरु मध्ये किराँतहरु पनि प्राचीन आदिवासीहरु हुन्। यिनीहरु प्राचीनकालदेखि हाल नेपालको अरुण नदी पूर्व मेची नदी पश्चिमको भू-भागमा बसोवास गर्दै आएका हुनाले यस भू-भागलाई 'लिम्बुवान' भनिन्छ। नेपालको शाहकाल भन्दा पहिले लिम्बूवान दश लिम्बूवानमा विभाजित थियो। तिनीहरुको दशवटा गढहरु (किल्ला वा राजधानी) को अवशेष अझसम्म पनि कायमै छन्। किराँतीहरुकै समयदेखि नेपालको आर्थिक, सामाजिक र धार्मिक जीवनको कम बसेको पाइन्छ। किराँतीहरुको शासनकाल नै नेपाली संस्कृतिको उत्पत्तिकाल हो। किराँतहरु काठमाडौं उपत्यकाबाट लिच्छविद्वारा पराजित भएर वर्तमान किराँत प्रदेशतरफ लागेको इतिहासमा उल्लेख छ। त्यही किराँत राजवंशहरुको वंशजहरुमध्ये लिम्बू पनि एक प्रजाति हो भनेमा सबै इतिहासकारहरुको मान्यता रहेको छ।

हाल लिम्बूवान क्षेत्र भन्नाले कोशी, मेची अञ्चलका पहाडी जिल्लाहरु इलाम, पाँचथर, ताप्लेजुड, तेह्रथुम, धनकुटा, संखुवासभाका केही भागहरु, यिनै क्षेत्रहरुलाई पल्लो किराँत लिम्बूवान

३ - छापामा जनजाति

भन्ने चलन छा लिम्बू समुदाय पल्लो किराँतदेखि पूर्वमा सिक्किम र दार्जिलिङ्गसम्म आदि कालदेखि बसोवास गरी आएका छन्। सन् १८१६ मा भएको सुगौली सन्धिपछि लिम्बू तथा लेज्चा बसिआएको भू-भाग तीन भागमा विभाजित भयो। ती क्षेत्रहरु सिक्किम, लिम्बूवान क्षेत्र र दार्जिलिङ्ग हुन्। नेपालमा शाहकालका विभिन्न राजाहरुबाट जारी भएको लालमोहर अनुसार अरुण पूर्व भारत सीमाना मेची नदी पश्चिम चीन स्वायत्तक्षेत्र तिब्बत सीमाना दक्षिण तराई सीमाना उत्तरलाई पल्लो किराँत लिम्बूवान भनिन थालियो। लिम्बूहरुको भूमि (The land of limbus) लाई नै लिम्बूवान भनिएको हो। तर आजकाल लिम्बूवानमा लिम्बूहरु मात्रै बस्दैनन्। नेपालमा भएका प्रायः धेरै जातजातिहरु यहाँ बस्दछन्। बसाई सराइको क्रममा लिम्बूहरु मोरड, सुनसरी र भाषा जिल्लाहरुमा पनि बसोवास गर्न थालेका छन्।

हिन्दू आर्य मूलका जातिको प्रवेश पश्चात् हजारौं वर्ष अगाडिदेखि आवाद गरी बसोवास गरिरहेका लिम्बूहरुमाथि आर्थिक, राजनैतिक, धार्मिक एवं सांस्कृतिक अतिक्रमण गर्न थाले कालान्तरमा सो अतिक्रमणलाई अझै तीव्र पारी सामन्ती हिन्दू अभिजात वर्गको प्रतिक्रियावादी राज्यसत्ता सुदृढ बनाउदै लगेको छ। यसै क्रमलाई केन्द्रीकृत सामन्ती राज्यसत्ता स्थापना गरेर पूरा गरे। पृथ्वीनारायण शाहले कुट्टैनैतिक माध्यमद्वारा शुरु गरेको लिम्बू जाति माथिको आर्थिक, राजनैतिक, धार्मिक एवं सांस्कृतिक अतिक्रमणलाई ठाडो हस्तक्षेप गरी वि.सं. १९०४ मा जंगबहादुर राणाले लिम्बूहरुको सम्पूर्ण अधिकार खोसेर राजा उपाधिलाई सुब्बा लेख्ने सनद जारी गरे। चन्द्र शमशेरले सम्पूर्ण लिम्बूहरुको घरमा छापामारी उनीहरुसंग भएका ताम्रपत्र, लोहाको मोहर, वंशावली अभिलेख र मुन्द्युमका पुस्तकहरु र सम्पूर्ण साहित्यिक कृतिहरु चैनपुरमा लगेर जलाए। लिम्बूहरुलाई आफ्नो मातृभाषामा पढन र लेखन प्रतिबन्ध लगाइयो। यसरी लिम्बूवानको सम्पूर्ण अस्तित्व मेटाएर एक प्रथाले उपनिवेश बनाइयो। पञ्चायती निरंकुशतन्त्रका प्रणेता राजा महेन्द्रले अमालको अधिकार खोस्नुको साथै भूमिसुधारको नाममा लिम्बूहरुको किपट र रीतिथितमाथि ठाडो हस्तक्षेप गरे। यसप्रकार लिम्बूवानका सबै भूमि र राज्यलाई विघटन गरी समन्ती हिन्दू उच्च जातीय प्रतिक्रियावादी राज्यले आपनै प्रकारको जिल्ला, अञ्चल, गाउँ, पञ्चायत आदि गठन गरेर लिम्बूवानको स्वरूपलाई नष्ट गरे। त्यही क्रम आजको संसदीय व्यवस्थासम्म पनि मूलतः जारी छ। यस अवधिमा सामान्य सुधार गरेर लिम्बूहरुमा भ्रम पार्न बाहेक जातीय उत्पीडन र शोषणको मौलिक संरचनामा कुनै परिवर्तन भएको छैन। साम्राज्यवादको आडमा टिकेको सामन्ती हिन्दू जातीय राज्यसत्ता अन्तर्गत जातीय मुक्ति संभव नहुने कुरा बहुदलीय व्यवस्था स्थापना भएरेखि आजसम्मका अनुभवहरुले पनि स्पष्ट पारीसकेको छ। उत्पीडित जनसमुदायको राज्यसत्ता स्थापना नभएसम्म जातीय मुक्ति संभव छैन। अहिले सम्मका जातीय मुक्ति आन्दोलनका अनुभवहरुले के स्पष्ट पारेका छन्। भने जातीय मुक्ति आन्दोलनको सम्बन्ध वर्गीय आन्दोलनसंग अन्तरसम्बन्धित रहेको हुन्छ।

लिम्बूवान भूमि, प्राकृतिक सुन्दरता र मनोरम दृश्यहरुले भरिपूर्ण छ। विश्व प्रसिद्ध प्राकृतिक छटाहरु यही भूमिमा छन्। पहाडी क्षेत्र भए पनि लिम्बूवान भूमि अत्यन्त उर्वरा छ। चिया, अलैची, अम्लिसो जस्ता नगदे बालीहरुका साथै अन्य खाद्य सामग्रीहरु पनि कृषिलाई वैज्ञानिकीकरण गर्ने हो भने प्रशस्त उत्पादन गर्न सकिने संभावना छ। खनिज पदार्थ र वन पैदावार र जडिबुटीले समृद्ध लिम्बूवान भूमि सरकारको उपेक्षापूर्ण रवैयाले पिछाडिएको छ।

४ - छापामा जनजाति

लिम्बूवानका वासिन्दाहरुको जनजीवन अत्यन्त कष्टकर छ। लिम्बू जातिमा प्रतिक्रियावादी वर्ग र उच्च जातिका जाली, फटाहा, शोपक सामन्तहरुद्वारा अनेक प्रकारका शोषणमा पिल्सन लिम्बू जनसमुदायका मानिसहरु बाध्य छन्। लिम्बूहरु गरीबीको चापमा परेर रोजीरोटीको लागि विदेशिनु पर्ने र साम्राज्यवादीहरुको भाडाको सिपाही बन्न बाध्य भएका छन्। एक पेटको निमित्त साम्राज्यवादीहरुको स्वार्थ रक्षाका लागि जीवन र मृत्युको दोसाधमा बाँच्न परिरहेकै छ। हाम्रो बहादुरी आफ्नो वर्गका शोषित उत्पीडित जनता र आफ्नै जातिका निमित्त कहिल्यै उपयोग हुन पाएन। लिम्बू जातिको राष्ट्रियता र गौरवको निमित्त खर्चनु पर्ने हाम्रो वीरता साम्राज्यवादीहरुको स्वार्थको निमित्त उपयोग गरियो। तिनै साम्राज्यवादीहरुको कुचक्कमा परेर सिङ्गो नेपाल अर्धऔपनिवेशिक र अर्धसामन्ती मुलुक बनेको हो।

भाषा र संस्कृतिको दृष्टिले अत्यन्त समृद्ध रहेको लिम्बू जातिहरुको गौरवलाई विभिन्न समयका शासकहरुले बलपूर्वक दमन गरेर उनीहरुको अस्तित्व मेटाइ दिने पडयन्त्र गर्दै आइरहेको इतिहासले सावित गरेको छ। भाषा, सामाजिक आत्मचेतनाको गौरव हो। लिम्बूहरुको आफ्नो भाषा र धर्म अनेकन विशेषताहरुले समृद्ध छ। लिम्बू भाषाको आपै लिपि छ। उच्च जातीय हिन्दू अहंकारवादमा आधारित राज्यसत्ताको अतिक्रमणवादी नीतिको फलस्वरूप लिम्बूहरुको अस्तित्वसँग गाँसिएका भाषा र संस्कृतिको अमूल्य निधिहरु एक-एक गरी नष्ट हुँदैछन्। कतिपय जाति/जनजातिहरुको भाषा, संस्कृति र लिपि नै लोप भइसकेका छन्। सबै जाति/जनजातिहरुको आफ्नो भाषाको समान रूपले संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकास गर्ने अधिकार हुनुपर्दछ। तर यी नैसर्गिक अधिकारलाई यहाँ अपहरण गरिएको छ। पञ्चायतकालमा एउटै भाषा एउटै भेष को नाराले लिम्बू जातिको भाषामा पनि दमन गरियो। आज बहुदलीय व्यवस्था स्थापना भइसकेपछि, पनि आफ्नो सारतत्वमा उही नीति कायम गरेको छ। २०४७ सालको संविधानले पनि हिन्दू अधिराज्य घोषित गरेर खस भाषा (नेपाली)लाई मात्र राष्ट्र भाषाको रूपमा मान्यता दिएर विशेषाधिकार दिएको छ। करोडौ खर्च गरेर संस्कृत जस्तो मृतभाषालाई अनिवार्य गराइएको छ। यसरी उच्च जातीय वर्तमान प्रतिक्रियावादी राज्यसत्तालाई उखेलेर नफालेसम्म लिम्बू जातिको मुक्ति संभव देखिन्दैन। यस मुलुकबाट हाम्रो जातिको ऐतिहासिक अस्तित्व खत्तम पार्न लागिरहेको वर्तमान राज्यसत्ताका विरुद्ध संघर्ष बाहेक अर्को विकल्प रहेको छैन।

आजको दुनियामा मुक्ति आन्दोलनका लहरहरु जबर्जस्त रूपमा उठिरहेका छन्। कतिपय आन्दोलनहरु साम्राज्यवादीहरुको घुसपैठले क्षतिविक्षत भएका छन्, भने कतिपय आन्दोलनहरुमा वीरता, साहस, ऊर्जा, त्याग र बलिदानका अनुपम र विलक्षणता प्रकट भइरहेको छ, तै पनि ती आन्दोलनहरु वर्गीय आन्दोलनसँग एकाकार नभएका हुनाले विजयको सुनिश्चितता देखिन सकेको छैन। तसर्थ, राष्ट्रिय वा जातीय मुक्ति आन्दोलनका नाममा भइरहेको विश्व घटनाक्रमहरुको गम्भीर अध्ययन एवं सश्लेषण गर्दै नेपाली जातीय मुक्ति आन्दोलनलाई अगाडि बढाउनु पर्ने कुरामा सचेत बन्नुपर्ने देखिन्दै।

नेपालको हरेक उत्पीडनको कारकतत्व भनेको यहाँको अर्धसामन्ती तथा अर्धऔपनिवेशिक संरचना नै हो। यो संरचनालाई टिकाई राख्न साम्राज्यवाद र विस्तारवादको विशेष भूमिका रहेको छ। यहाँ हरेक राजनीतिक परिवर्तनमा साम्राज्यवाद र विस्तारवादको हात रहने गरेको छ। यसर्थ जातीय मुक्ति आन्दोलनको प्रहार हिन्दू उच्च जातीय

५ - छापामा जनजाति

अहंकारवादको संरक्षक सामन्तवाद र साम्राज्यवाद तथा विस्तारवादको विरुद्ध पनि केन्द्रीत हुन पुगदछ। यसैले यो मुक्ति आन्दोलन नयाँ जनवादी आन्दोलनको अभिन्न अंग पनि हो। त्यसैले नेपालको जातीय आन्दोलनमा पनि स्वाभाविक रूपले सर्वहारा वर्गको नेतृत्वमा हुने, नया“ जनवादी आन्दोलनसंग जोडिएको हुन्छ र नयाँ जनवादी आन्दोलनभन्दा अलग जातीय आन्दोलन हुन सक्तैन। यस प्रकार आन्दोलनको दौरानमा सामन्ती हिन्दू जातीय वर्तमान प्रतिक्रिया राज्यलाई ध्वस्त पारेर सर्वहारा वर्गको नेतृत्वमा उत्पीडित जनसमुदायको संयुक्त रूपमा स्थापित हुने नयाँ जनवादी गणतन्त्रले मात्र सही अर्थमा जातीय समस्याको समाधान गर्न सक्दछ।

तसर्थ, जातीय समस्या समाधानका लागि उत्पीडित जातिहरूको आत्मनिर्णयको अधिकारको नीतिलाई अंगीकार गर्न, त्यस अनुसार जातीय स्वशासनको लागि संघर्ष गर्नु नै हुन्छ। यही कुरा लिम्बू जातिको मुक्तिको लागि पनि सत्य हो। आफ्नो शासन आफैले पाउने स्वायत्त शासनबाट मात्र नेपालमा लिम्बू जातिको मुक्ति संभव छ। लिम्बू जातिको स्वशासन प्राप्त भएपछि सेना, मुद्रा र परराष्ट्रसम्बन्धी अधिकार बाहेक लिम्बू भाषाको विकास, शिक्षा, स्वास्थ्य, प्रहरी, सञ्चार र यातायात विकास, निर्माण, प्रशासन, राजनीति आदि सम्पूर्ण क्षेत्रमा नीति र योजना निर्माण गर्ने जनवादी अधिकार लिम्बूवान स्वशासित क्षेत्रको अधिकार लिम्बूवान स्वशासित क्षेत्रको अन्य अल्पसंख्यक जात, जाति, जनजातिलाई समेत समानुपातिक प्रतिनिधित्व गराउने नीति रहन्छ। साथै स्वशासित इलाका भित्र पनि अन्य उत्पीडित जनजातिहरूको स्थानीय सरकार बन्न सक्नेछ।

उपरोक्त उद्देश्य प्राप्तिको लागि लिम्बूवान राष्ट्रिय मुक्ति मोर्चा-नेपाल (Limbuwan National Liberation Front Nepal) को निर्माण आवश्यक र अपरिहार्य भएको छ। यसले धनकुटा, तेह्रथुम, इलाम, पाँचथर, ताप्लेजुङ र संखुवासभा जिल्लाको केही भागहरु लिम्बूवान भूमिको प्रतिनिधित्व गर्नेछ। यो मोर्चाले हरप्रकारको जातीय र वर्गीय उत्पीडनको विरोध गर्ने छ। सबै प्रकारको उत्पीडनका विरुद्ध उठेको आन्दोलनहरूलाई सहयोग र समर्थन गर्दै ऐक्यबद्धता जाहेर गर्ने छ। यो मोर्चाले संघर्षको माध्यमबाट नै आफ्नो अधिकार र सत्ता प्राप्त गर्नेछ। संघर्ष विकासको क्रमसँगै सत्ताको पनि विकास हुँदै जानेछ। ‘राज्यसत्ता बाहेक सबै भ्रम हो’ भन्ने कुरालाई आत्मसात गर्दै यो मोर्चाले आफ्नो जातीय सत्ता लिम्बूवान स्वशासन प्राप्तिको संघर्षलाई प्रधान बनाउने छ। यो मोर्चा राज्यसत्तासंग सिधा सरोकार राख्ने मोर्चा हो। लिम्बू जातिको संघर्ष लिम्बूवान क्षेत्रभित्र वसोवास गरिरहेका सम्पूर्ण शोषित, पीडित जात/जाति र वर्गको पनि मुक्तिको संघर्ष भएको हुनाले, समान पीडा भोगिरहेका समान आकांक्षा भएका अन्य सम्पूर्ण जातीहरु वीचको एकता कायम गरी अगाडि बढ्ने नीति रहने छ। साहित्य तथा भाषा उत्थानका लागि सशक्त र जुझारु भूमिका खेलिरहेका अन्य संस्थाहरु यो मोर्चाको विरोधी नभई पूरक सहयोगी हुने छन्।

आज हाम्रो मुलुकमा जातीय आन्दोलनलाई गलत दिशातिर मोडेर आफ्नो स्वार्थ सिद्ध गर्नको लागि देशी तथा विदेशी प्रतिक्रियावादीहरु दिनरात षड्यन्त्र गरिरहेका छन्। एकथरी प्रतिक्रियावादी जातीय संघर्षलाई पूरकको रूपमा जान नदिन बुताले भ्याएसम्म कसरत गरिरहेका छन्। उनीहरूले जातीय उत्पीडनको मूल जरो समान्तवादी राज्यसत्ता हो भन्ने कुरा नवुभक्त वा बुभक्त बुझपचाएर साम्प्रदायिक दंगा भइकाउन चाहन्छन्। यस प्रकारका गलत दृष्टिकोण

६ - छापामा जनजाति

राखेहरुले निरपेक्ष जातीय कुरा मात्र उठाउँछन् र सम्पूर्ण शोषित उत्पीडित वर्गमाथि भएको उत्पीडिनको कुरा उठाउन चाहैदैनन्। हामी जातीय उत्पीडिनको मूल जरो सामन्तवाद, साम्राज्यवादलाई बचाउन होइन, त्यसलाई खत्तम पार्न जातीय कुरा उठाइरहेका छौं। अर्को थरीहरुको दृष्टिकोण अनुसार जातीय रूपमा संगठित हुनु, जातीय हक-हित र अधिकारको निमित्त आवाज उठाउने कुरालाई साम्प्रदायिक, पृथकतावादी र विखण्डनवादी भनेर विरोध गर्दछन्। यो पनि घुमाई फिराई हिन्दूवादी अन्यजातिवादी नीतिलाई सहयोग पुऱ्याई, त्यही प्रतिक्रियावादी सत्तालाई टिकाई राख्ने चाल हो। बहुभाषिक, बहुधार्मिक, बहुसांस्कृतिक र बहुजातीय मुलुकमा प्रतिक्रियवादी राज्य व्यवस्थाले एक भाषी, एक धर्म, एक संस्कृति, एक जातिको नीतिलाई लागू गर्दा ज्यादती, अन्याय र साम्प्रदायिक नहुने, भाषिक, सांस्कृतिक र धार्मिक तथा जातीय असमानता अन्यायको विरोध गरी समानता र न्यायको माग गर्दा साम्प्रदायिक र विखण्डनवादी हुने वाहियात र पाखण्डी तर्क सिवाय केही होइन। यस प्रकारका दिग्भ्रमित विचार र प्रवृत्तिको लिम्बूवान राष्ट्रिय मुक्ति मोर्चा नेपालले विरोध गर्दछ।

यो लिम्बूवान राष्ट्रिय मुक्ति मोर्चा नेपालको अन्तरिम घोषणा पत्र हो। यस सम्बन्धमा अझै गहन अध्ययन, अनुसन्धान, बहस, छलफल, अन्तरिक्याको आवश्यकता छ। भाषा, धर्म, संस्कृति, भूमि लगायतका विषयहरुलाई ऐतिहासिक तथ्य र वर्तमान परिस्थितिको समेत गहन अध्ययन गरी यसलाई अझ परिमार्जन र परिस्कृत गर्दै जाने, विकासको नियमलाई आत्मसात गर्दै जानेछ। विकासको नियमलाई आत्मसात गर्दै रचनात्मक सल्लाह र सुझावको लिम्बूवान राष्ट्रिय मुक्ति मोर्चा सदैव स्वागत गर्दछ।

मागहरु

१. हिन्दू धर्म र संस्कृतिको आधारमा निर्मित संविधान र ऐन कानूनका आधारलाई परिवर्तन गरी धर्म निरपेक्षताको सिद्धान्तको आधारमा संविधान संशोधन गरिनुपर्दछ।
२. सबै जातिहरुको समानुपातिक प्रतिनिधित्व गराई वर्तमान राष्ट्रिय सभालाई अधिकार सम्पन्न जातीय परिषदमा परिवर्तन गराइनु पर्दछ।
३. कुनै पनि भाषालाई अनिवार्य बनाइनु हुँदैन। शैक्षिक पाठ्यक्रममा संस्कृत भाषालाई अनिवार्य बनाउने प्रावधान हटाइनु पर्दछ। मातृभाषामा अविलम्ब शिक्षा दिइनु पर्दछ। सरकारी सूचना, दस्तावेज, संविधान कानून आदि सबै भाषामा प्रकाशित गरिनुपर्दछ।
४. लिम्बूवान क्षेत्रमा रोजगारमूलक उद्योग, धन्या, कारखानाहरुको स्थापना गरी रोजगारको व्यवस्था गराइनुपर्दछ।
५. लिम्बूवान स्वायत्तता प्रदान गरिनुपर्दछ।
६. लिम्बू जातिहरुको संरक्षण र विकासका लागि विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनुपर्दछ।
७. शिक्षा, स्वास्थ्य, विकास, निर्माण सबै क्षेत्रमा लिम्बू जातिहरुलाई यथोचित सहभागी बनाइनु पर्दछ।

नाराहरु

१. सबै जातीय तथा वर्गीय र उत्पीडिन विरुद्ध एकजुट हैं।
२. लिम्बूवान स्वायत्तताको निर्मित संघर्ष गरौं।
३. हामी सबै उत्पीडित लिम्बू जातिहरु एक जुट हैं।

७ - छापामा जनजाति

४. हामी सबै लिम्बू जातिहरूको भाषा संस्कृतिको संरक्षण, सम्बद्धन र विकास गर्न कम्मर कसौँ।
५. सामन्तवाद, विस्तारवाद र साम्रज्यवाद लगायतका सम्पूर्ण प्रतिक्रियावादी मूद्दावाद।
६. नया“ जनवादी क्रान्ति जिन्दावाद।
७. लिम्बूवान राष्ट्रिय मुक्ति मोर्चा नेपाल जिन्दावाद।

(जनआक्लान, १४ पुस २०५७)